

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิต
 สาธารณะของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัย
 กึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการให้การศึกษากลุ่ม
 แบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี
 อายุระหว่าง 11-18 ปี จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม
 จำนวน 15 คน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน (ระหว่างเดือน
 มีนาคม ถึง เดือน เมษายน พ.ศ.2561) โดยเริ่มเมื่อได้รับการตอบรับให้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกรม
 พินิจและผู้อำนวยการสถานพินิจ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะและ
 เกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงได้ขอความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยในเด็กและ
 เยาวชนที่ผ่านการคัดเลือก จากนั้นจึงได้จัดโปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมกับเด็กและ
 เยาวชนที่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 14 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง วันจันทร์และวัน
 พฤหัสบดี ส่วนกลุ่มควบคุมเข้ารับการอบรมตามโปรแกรมปกติของสถานพินิจ ในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์
 ตั้งแต่ช่วงเวลา 10.00-12.00 น. และ 13.30-15.00 น. ซึ่งดูแลรับผิดชอบโดย พยาบาล นักสังคม
 สงเคราะห์ นักจิตวิทยา และนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ โดยมีกิจกรรมหลัก ดังนี้ 1.กลุ่มสัมพันธ์
 2.วิชาชีพ 3.สุขศึกษา 4.กิจกรรมลูกเสือ/จิตอาสา 5.ทักษะชีวิต 6.หน้าที่ของพลเมือง 7.กิจกรรม
 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ 8.เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เป็นต้น หลังการทดลอง ผู้วิจัยนำ
 แบบวัดจิตสาธารณะไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอีกครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไป
 วิเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การวิเคราะห์
 ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชน ก่อนและหลังการเข้าร่วมการทดลอง โดยใช้
 สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ
 เปรียบเทียบจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบ
 พฤติกรรมนิยมกับกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมอบรมตามปกติของสถานพินิจ โดยใช้สถิติ The Mann-
 Whitney U Test

สรุปผลการวิจัย

จากการทดลองผลของโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิต
 สาธารณะของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี พบว่า

1. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนา
 จิตสาธารณะ มีจิตสาธารณะหลังการเข้าร่วมการทดลองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลองอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนา
 จิตสาธารณะ มีจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .01

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิต
 สาธารณะของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี สามารถสรุป
 ผลการวิจัยตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ 2 สมมุติฐาน ดังต่อไปนี้

1. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการ
 พัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนจิตสาธารณะโดยภาพรวมหลังการเข้าร่วมการทดลองสูงกว่าก่อนเข้า
 ร่วมการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยขอ
 อภิปรายดังประเด็นต่อไปนี้

1.1 เด็กและเยาวชนที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการ
 ของการปรึกษากลุ่ม กล่าวคือ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น สร้างความไว้วางใจกันภายในกลุ่ม ทั้งยัง
 เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มรับฟังประสบการณ์และความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกเกี่ยวกับการมีจิต
 สาธารณะ โดยมีผู้นำกลุ่มคอยเอื้ออำนวยให้สมาชิกในกลุ่มเชื่อมโยงเรื่องราวของตนเองที่แสดงถึงการ
 มีจิตสาธารณะ ทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันและการ
 ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยให้สมาชิกในกลุ่มสร้างพลังแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง
 พฤติกรรมระหว่างกัน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีแรงกระตุ้นและมีกำลังใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
 ของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ดวงมณี จงรักษ์ (2555) ที่เสนอว่า การทำกลุ่ม
 การปรึกษาทางจิตวิทยาที่อิงแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา สามารถสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ มี
 ความรู้สึกปลอดภัย และทำให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดแรงจูงใจและมีพลังใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้
 ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มได้ใช้ทักษะที่ส่งเสริมการเล่าเรื่องราว การเปิดเผยตนเอง เช่น การสะท้อน
 ข้อความ การสะท้อนความรู้สึก และเนื่องจากเป็นการให้การปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยม เทคนิค
 ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ได้แก่ การมีตัวแบบ (ด้านการมีจิตสาธารณะจากสมาชิกกลุ่ม พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูบา

อาจารย์และคนรอบข้าง) การให้การเสริมแรง (ทางสังคม โดยการชม การให้กำลังใจและการสนับสนุนทางบวก) ดังตัวอย่างบทสนทนา ครั้งที่ 2 เรื่อง เจตคติต่อจิตสำนึกสาธารณะ (แสดงถึงการสะท้อนข้อความและความรู้สึก)

สมาชิก G : “สำหรับพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีจิตสาธารณะของผม คือการที่ผมไปช่วยเพื่อนที่ประสบอุบัติเหตุ ตอนนั้นเขาล้มรถ ผมเลยพาเขาไปส่งที่โรงพยาบาล”

ผู้นำกลุ่ม : “พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของ G คือการพาเพื่อนไปส่งโรงพยาบาล” (สะท้อนข้อความ)

สมาชิก G : “ผมรู้สึกดีใจที่ได้ช่วยเพื่อน เพราะถ้าเราไม่ช่วย เพื่อนก็อาจจะนอนเจ็บอยู่ตรงนั้น ไม่มีใครช่วย ได้ช่วยเพื่อนแล้วรู้สึกสบายใจ ได้ความดี”

ผู้นำกลุ่ม : “แสดงว่า G เข้าใจถึงความรู้สึกของคนที่เขาเจ็บแล้วไม่มีใครช่วย พอไปช่วยแล้ว G จึงรู้สึกดี” (สะท้อนความรู้สึก)

สำหรับการเสริมแรง ดังตัวอย่างบทสนทนา ครั้งที่ 5 เรื่อง การมีตัวแบบ (จากสมาชิกในกลุ่ม) ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกพูดกับเพื่อนที่มีความประทับใจต่อการมีจิตสาธารณะเพื่อเป็นการเสริมแรงให้กับสมาชิกผู้นั้น

สมาชิก J : “ผมประทับใจเพื่อนที่เขามาช่วยปลอบใจผม เวลาที่ผมไม่สบายใจ”

ผู้นำกลุ่ม : “J ประทับใจเพื่อนที่มาปลอบใจเวลาไม่สบายใจ” (การสะท้อนข้อความ)

สมาชิก J : “ผมรู้สึกว่าเขาคือคนใจดี เขาชอบช่วยเหลือทุกคน และเขาก็เข้ากับทุกคนได้ เขาเป็นคนที่ชอบปลอบใจและให้กำลังใจเพื่อนๆ”

ผู้นำกลุ่ม : “J รู้สึกว่าเพื่อนคนนี้เป็นคนดี เพราะ J รู้สึกว่าเขาเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ” (การสะท้อนความรู้สึก) และผู้นำกลุ่มให้ J หันไปพูดกับสมาชิกคนนั้นเพื่อเป็นการเสริมแรง

สมาชิก J (หันหน้าไปหาเพื่อน) : “ผมก็อยากบอกว่า ชอบใจนะที่เป็นเพื่อนที่ดีสำหรับเราเสมอ และขอให้รักษาความดีนี้ไปตลอด”

สำหรับตัวอย่างบทสนทนา ครั้งที่ 7 เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม ผู้นำกลุ่มให้การเสริมแรงแก่สมาชิกที่มีพฤติกรรมด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม

สมาชิก D : “ผมได้สอนอัลกุรอานให้เพื่อน เพราะเพื่อนบางคนยังอ่านอัลกุรอานไม่ได้ มาอยู่ที่นี้ ผมก็ได้สอนเพื่อน ผมก็อยากให้เพื่อนอ่านได้”

ผู้นำกลุ่ม : “พฤติกรรมการณ์มีคุณธรรม จริยธรรมของ D คือการสอนอัลกุรอานให้เพื่อน” (การสะท้อนข้อความ)

สมาชิก D : “เวลาที่ผมได้สอนอัลกุรอานให้เพื่อน ผมก็รู้สึกดี เพราะเพื่อนได้อ่านอัลกุรอาน จากที่เมื่อก่อนเพื่อนอ่านไม่ได้”

ผู้นำกลุ่ม : “หลังจากที่ D ได้สอนอัลกุรอานให้เพื่อน D มีความรู้สึกดีและมีความสุขที่เห็นเพื่อนอ่านอัลกุรอานได้ สิ่งนี้เปรียบเสมือนรางวัลที่ D ได้รับ” (การเสริมแรงทางบวก)

ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิเชษฐ จันทนา (2553) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ เปลี่ยวสงัด (2557) ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มทดลองมีระดับจิตสาธารณะในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีระดับจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ มีจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หลังการเข้าร่วมการทดลองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Effect size อยู่ในระดับปานกลาง ($d = .57$) ส่วนอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้และดูแลรักษาสาธารณสมบัติและด้านการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ พบว่า คะแนนจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ มีจำนวนทั้งหมด 14 ครั้ง พบว่า องค์ประกอบของจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทั้งหมด 6 แผน

ได้แก่โปรแกรมการปรึกษากลุ่มครั้งที่ 6 7 8 9 10 และ 13 ซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ ความอบอุ่นและเป็นกันเอง ช่วยให้ผู้รู้จักการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ตลอดจนให้กำลังใจซึ่งกันและกัน จนทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกระหนักและเห็นความสำคัญของตนเองและผู้อื่น มีความเข้าใจและห่วงใยต่อคนรอบข้าง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ให้เกียรติและเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งเรื่องของการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่มีต่อกัน ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในช่วงของวัยรุ่น จะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่มีต่อเพื่อนเป็นหลัก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างแผนกลุ่มจากตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะ เช่น การมีตัวแบบ ความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น สำหรับองค์ประกอบของจิตสาธารณะด้านการใช้และดูแลรักษาสาธารณสมบัติมีความเกี่ยวข้องกับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มครั้งที่ 2 3 และ 11 ส่วนองค์ประกอบของจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำมีความเกี่ยวข้องกับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มครั้งที่ 4 5 และ 12 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เจตคติต่อจิตสำนึกสาธารณะและความรับผิดชอบ จากโปรแกรมการปรึกษากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะทั้ง 2 ด้าน มีน้อยกว่าด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น จึงทำให้มีอิทธิพลน้อยกว่า ส่งผลให้คะแนนจิตสาธารณะขององค์ประกอบทั้ง 2 ด้านไม่แตกต่างกัน

2.เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมอบรมตามปกติของสถานพินิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Effect size อยู่ในระดับสูง ($d = .86$) ซึ่งอภิปรายได้ว่า เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ มีจิตสาธารณะที่สูงขึ้นดังที่ได้อภิปรายในข้อ 1 ส่วนเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ แต่เข้ากิจกรรมการอบรมตามปกติของสถานพินิจ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการอบรมทั่วไป โดยมีได้มุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงเหมือนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมที่ได้นำหลักเรื่องของการเสริมแรง และการมีตัวแบบเป็นเทคนิคสำคัญในการทำกลุ่ม ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้นที่อยากเข้ากลุ่ม ในขณะที่โปรแกรมอบรมตามปกติของสถานพินิจโดยส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่มีครูเจ้าหน้าที่เป็นผู้บรรยายเนื้อหา ซึ่งเป็นการถ่ายทอดข้อมูลทางเดียวดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ตนเองมีจิตสาธารณะย่อมมีประสิทธิภาพน้อยกว่า นอกจากนี้การสื่อสารมีปฏิสัมพันธ์น้อยกว่ากระบวนการกลุ่ม สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ Johnson & Holubec (1992) ที่ระบุถึงข้อจำกัดในการใช้วิธีสอนแบบให้ความรู้หรือแบบบรรยายไว้ว่า วิธีสอน

แบบบรรยายเป็นวิธีการสื่อสารทางเดียวจะส่งเสริมการเรียนรู้ระดับต่ำและให้ผลน้อยในการส่งเสริมการคิดหรือเปลี่ยนพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยม สามารถพัฒนาและเสริมสร้างจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ ผู้ให้คำปรึกษา หรือบุคลากรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน เป็นต้น ควรพิจารณาขั้นตอนในการนำโปรแกรมกลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมไปใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ การมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

2. การใช้โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยมนี้ หากสมาชิกกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ทุกครั้งและทุกคนตามจำนวนครั้งของโปรแกรมที่กำหนดไว้และมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอตามลำดับของโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาและเสริมสร้างจิตสำนึกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การเขียนโปรแกรมการปรึกษากลุ่ม นอกจากจะดูตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกแล้ว จะต้องพิจารณาองค์ประกอบของแบบวัดที่นำมาใช้ด้วย เพื่อให้แผนกลุ่มมีความครอบคลุมกับองค์ประกอบทั้งหมดของแบบวัดด้วย

2. เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมมาใช้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้นำทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสำนึก เช่น การให้การปรึกษาแบบการเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy) มาใช้ร่วมด้วย